

VN/1455/2025
VN/1455/2025-UM-29

12.11.2025

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta

Hallituksen esitys Suomen ja Yhdysvaltojen välisen perhe- ja puolisosopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi ulkomaa-laislain 81 a ja 81 b §:n muuttamisesta (HE 155/2025 vp); ulkoministe-riön asiantuntijalausunto

Sopimus

Suomi ja Yhdysvallat aloittivat neuvottelut uudesta ns. perhe- ja puolisosopimuksesta syk-syllä 2024 ja sopimus allekirjoitettiin 24.7.2025. Suomi ehdotti neuvottelujen aloittamista, koska Suomen ja Yhdysvaltojen välillä voimassa oleva kirjeenvaihdolla tehty sopimus vas-taanottajavaltioon virkatehtäviin määrättyjen lähettäjävaltion virkamiesten perheenjäsenten työskentelystä (SopS 13/1996) ei kattanut Nato-tehtävissä olevien henkilöiden puolisoita. Nato-jäsenyyden myötä suomalaisen sotilashenkilöstön määrä Nato-tehtävissä Yhdysval-loissa tulee kasvamaan ja puolustushallinnossa tunnistettiin tarve lisätä suomalaisten sotilas-henkilöiden työmahdollisuuksien houkuttelevuutta Yhdysvalloissa parantamalla näiden puo-lisoiden työnteon edellytyksiä.

Neuvotteluita käytiin Yhdysvaltojen mallisopimuksen perusteella. Osapuolet sopivat nykyisen sopimuksen korvaamisesta uudella sopimuksella, jolla laajennettaisiin sopimuksen sovelta-misala kattamaan diplomaattisten tai konsuliedustojen henkilöstön sekä kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön lisäksi myös Nato-henkilöstö. Perhe- ja puoliso-sopimusten tarkoitus on helpottaa perheenjäsenten työskentelyä asemamaassa ja mahdollis-taa työskentely säilyttämällä kansainvälisiin sopimuksiin perustuvan asemansa, mukaan lu-kien erioikeudet- ja vapaudet. Suomella on voimassa useita perhe- ja puolisosopimuksia eri maiden kanssa. Yhdysvaltojen kanssa tehtävä sopimus on ensimmäinen, joka kattaisi myös Nato-henkilöstön.

Sopimuksessa määrätään tarkemmin työtä koskevista edellytyksistä, lupamenettelyistä ja työtä tekevän perheenjäsenen asemasta. Sopimuksen perusteella perheenjäsenellä on lähtö-kohtaisesti velvollisuus maksaa vastaanottajavaltiossa tulovero- ja sosiaaliturvamaksuja siellä tekemästään ansiotyöstä saamastaan palkasta. Työntekoon sovelletaan vastaanottajavaltion kansallista lainsäädäntöä.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välisen sopimuksen virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi ulkomaalaislain (301/2004) 81 a ja 81 b §:ää. Sopimuksessa sovitaan, että oikeus tehdä työtä myönnetään perheenjäsenelle vaatimatta selvitystä vastaanottajavaltiossa tehdystä työtarjouksesta. Tämä edellyttää muutoksia ulkomaalaislakiin, koska nykyisin mukaan tieto saadusta työtarjouksesta on ollut työntekijäoikeuden sisältävän oleskeluluvan myöntämisen edellytys. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset siitä, että perhe- ja puolisosopimuksissa tarkoitetut huollettavat tai perheenjäsenet saavat työskennellä Suomessa sen oleskeluluvan turvin, joka heillä jo on hakematta työntekoa varten myönnettävää oleskelulupaa. Lisäksi maassa laillisesti oleskelevat perhe- ja puolisosopimuksissa tarkoitetut huollettavat tai perheenjäsenet, jotka eivät tarvitse oleskelulupaa, saisivat saman oikeuden. Esityksen mukaisesti muissakin perhe- ja puolisosopimuksissa sovittu työntekijäoikeus perustuisi jatkossa suoraan ulkomaalaislakiin eikä erillistä työntekijän oleskelulupaa enää tarvittaisi.

Vaikutukset

Uudella sopimuksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan eikä henkilöstötarpeeseen. Aiemmasta puolisosopimuksia koskevasta menettelystä poiketen Puolustusvoimat osallistuisi jatkossa sopimuksen täytäntöönpanoon. Perhe- ja puolisosopimusten tekeminen edistää osaltaan naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) ja yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tavoitteiden sekä ulkoministeriön ja puolustushallinnon perhepoliittisten tavoitteiden toteutumista.

Ulkomaalaislain muutoksen myötä myöskään muiden sopimusten perusteella ei tarvitsisi enää myöntää työntekijän oleskelulupaa. Tämän arvioidaan vähentävän Maahanmuuttoviraston lupakäsittelyä, vaikka käytännössä lupia onkin myönnetty vähäisessä määrin. Lisäksi muutoksen arvioidaan vähentävän ulkoministeriön protokollapalveluiden tehtäviä ottaen huomioon, että tarve peruuttaa ulkomaalaislain 69 §:n mukainen tilapäinen oleskelulupa ja myöntää perheenjäsenelle uusi henkilökortti ilman oleskelulupaa poistuu.

Sopimuksen voimaantulo

Sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun Yhdysvaltojen hallitus on vastaanottanut Suomen hyväksymisilmoituksen. Sopimuksen voimaantulo ei edellytä erillistä hyväksymismenettelyä Yhdysvaltojen puolelta. Ulkomaalaislain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään, kun sopimus tulee voimaan.

Jakelu	Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta
Tiedoksi	OIK-01, OIK-20, EUA-20, POL-10